

โรคของไก่และการป้องกัน

โดย

นายถวิล กุปตบุตร D.V.M.

นายสัตวแพทย์เอก ประจำกรมปศุสัตว์

ตามกองจำกันไก่อ่า เมื่อประมาณ ๓-๕
 นักเลี้ยงไก่ในประเทศไทยได้หันมา
 ผลิตไก่ชนออก ครอง ทนง ภาย หลังท การ
 ผลิตครั้งแรกของหยุคชงักกลาง เนื่องจาก
 ของโรคระบาดฟาวลเปโรคเกิดขึ้น
 ไทย การเลี้ยงไก่ครั้งแรกแม้จะ
 เป็นอุตสาหกรรมทชนหน้าชน ทา
 ัน แต่การตายอันเนื่องจากโรค
 ทำให้คนไทยทเลี้ยงไก่ได้เริ่ม
 ุประสงค์ของการเลี้ยงไก่นอนอยู่

จำนวนไก่ที่เลี้ยงกันเกือบ
 อกสาหกรรมจะ เพิ่ม ปริมาณ
 นักเลี้ยงไก่ส่วนมากก็
 การตายของไก่ที่สูงขึ้น
 ้ถ้าจะพูดอย่างกว้าง ๆ ก็คง
 ๕-๓๐ เปอร์เซ็นต์
 ของไก่ในเปอร์เซนต์ทสูง เช่น
 ันหนักแก่วงการสัตวแพทย์
 ้แก่การค้นคว้าหาสาเหตุ

ของโรคอื่นแต่จริงททำให้ไก่ตายมาก ปัญหา
 ของโรคไก่ในปัจจุบันในประเทศไทยยังมี
 ไม่ใช่แค่เพียง ทาทนก เลี้ยงไก่ ไก่ทราย กัน
 เป็นภาระทสัตวแพทย์กลาง คนควากน อย่วา
 นอกจากโรคระบาดทเรียกว่า "นิวคาสเซิล"
 แล้วมี โรคอะไรทวายแรงอีก อันเป็นสาเหตุ
 ททำให้ การ เลี้ยงไก่ จะ เป็น อุตสาหกรรม
 เจริญใหญ่โตต่อไปภายหน้าได้ อย่าง แท้จริง
 หรือไม่ หรือจะเป็นเช่นคราวทแล้วอีก

ไก่เป็นสัตว์เล็กทมี ราคาค่าตัวของมัน
 น้อย ไม่เหมาะแก่การรักษาเป็นรายตัว และ
 การทตรวจจะกระทำกันเพียง "ตรวจอาการ
 ภายนอก" หรือ Clinical diagnosis เท่านั้น
 ยังไม่เพียงพอ โรคของไก่ส่วนมากเป็นโรค
 ทต้องใช้การตรวจในห้องปฏิบัติการทมีเครื่อง
 ่มีอการตรวจเพียงพอแก่การ ยืนยันผล อย่าง
 แท้จริง นักเลี้ยงไก่ทมีความเข้าใจในเรื่อง
 โรคไก่เข้าใจได้กว่า การป้องกัน นั้นสำคัญ
 กว่า การรักษา นักเลี้ยงไก่ต้องการคำแนะนำ

นำในค่านสุขภาพและแผนการของกันโรคทั้ง
 ฝูงมากกว่า ความต้อง การในค่าน การรักษา
 เป็นรายตัว การของกันโรคไ้ทั้งฝูงนี้แต่
 ความพยายามที่จะ กำจัด โรคไ้ โดยวิธี ทำ
 ลายควัทเจ็บ และแยกออกจากฝูงให้เร็วท
 สุกก่อนที่โรคจะระบาดไปยังตัวอื่น ๆ ภายใน
 ฝูง และของกันการระบาดด้วยการปฏิยัต
 ในทางสุขลักษณะ ในเวลาเดียวกัน สัตว
 แพทย์จะต้องคนควาหาวิธีชันสูตรโรคที่ แ่น
 นอน และจัดการผลิตภัณฑ์ชันชันโดยเร็วเพื่อ
 ช่วยนัก เลียงไ้ ใหทัน กับ สภาพของ โรคที่
 เกิดขึ้น จัดการค่นหาว่ายาชนิดใดที่เหมาะสม
 แก่การรักษาเป็นส่วนรวม สะควกแก่การใช้
 โดยการปนกับ อาหารหรือผสม ในน้ำ ให้ไ้
 กัน ซึ่งในปัจจุบันกมยาศนค่นชยหลายอย่าง
 สะควกแก่การของกันและการรักษาไ้ทั้งฝูง
 ทำให้โรคไ้บางชนิดอยู่ใ้ความควบคุมของ
 สัตวแพทย์อย่างไ้ล้ชิดกึ่งในทางการระบาด
 และในทางเศรษฐกิจของนักเลี้ยงไ้เอง

การของกันโรคระบาดของไ้ จึงแบ่ง
 ออกไ้ เป็น ๓ ชนิด อย่างกว้าง ๆ ความชนิด
 ของโรคระบาดค้อ ของกันโดยการไ้ยา (Che-
 motherapy) ของกันโดยใช้วัคซัน (Biolo-
 gical measure) และของกันโดยการให้ค่าน
 แนะนำใน ทาง สุข ลักษณะและ การ เลียง คุ
 (Husbandry and Sanitary measures) นัก

เลี้ยงไ้ จะใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือจะใช้ ทั้ง
 ชนิดไปพร้อม ๆ กัน ก็ต้องแล้วแต่สภาพ
 ของการ เลียงคแต่ละแห่งและแล้วแต่โรค
 บางชนิดที่ เกิดขึ้นในบริเวณไ้ล้เคียง
 เป็นชนิดใด

การของกันโดยการไ้ยา

โรคระบาดของไ้ที่ค้องของกันโดย การ
 ไ้ยารักษาทางฝูง (Mass treatment) ไ้แก่
 โรคบิด (Coccidiosis) โรคพยาธิภายนอก
 (Ectoparasites) โรคที่เกิดจากตัวค้ค้
 (Bacterial diseases)

โรคบิด หรือ Coccidiosis เป็นโรค
 ทำให้ไ้รุ่น ๆ คายมากกว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์ มี
 อาการเหงา ย่นซึม ขนลุกชัน ถ่ายอุจจาระ
 ม้มกเลือก นานักตัวเบาและคายแทบทุก
 วันใน ระยะที่ไ้ มี อายุ ระหว่าง ๑-๓ เดือน
 ไ้คายอย่างชนิดคายด้วยโรคระบาดของ จึงพิน
 ความสังเกตของเจ้าของไ้ เว้นแต่ค้เลียง
 ไ้บางคนที่จักเงิน ค้อ การเลี้ยงไ้ มาอย่าง
 ค้แล้วเท่านั้น จะสามารถบอกไ้ว่าไ้คาย
 เพราะบิด แต่การชันสูตรโดยสังเกตอาการ
 อย่างเดียวไม่พบบ ค้องส่งตรวจให้สัตวแพทย์
 ตรวจดูไ้ของพยาธิ ตรวจดูลักษณะวิภาค
 ของไ้ไ้เป็นการยืนยันค้วยเสมอ

ในปัจจุบัน การรักษาไก่ที่เป็นโรคใช้ยาทางฝูง การรักษายาจะไ้ผลดีหรือไม่อยู่ การใช้อาหารให้ทันต่อเหตุการณ์ ถ้าใช้ยาภายใน ๔๘ ชั่วโมง หลังจากตรวจพบสาเหตุของโรค ยารักษาจะมีความปลอดภัยได้ทันทีและได้ผลดี มียาอยู่หลายชนิดที่สามารถใช้ติดต่อกันไปเป็นเวลาถึง ๕ วัน หรือภายหลังที่ใช้ยาแล้ว ๓ วัน หายเสีย ๒ วัน และให้ยาต่อไปอีก ๓ วัน โดยละลายในน้ำให้กิน ยาบางชนิดก็ปนกับอาหารข้นหรือ ละลาย ในน้ำดื่มในไก่ผลเท่าๆ กัน ยาชนิดนี้ คือ Sulpha-midoxaline

สิ่งที่ควรระวังหนึ่ง คือการใช้ยาในขนาดแรงเกินไป ยาบางชนิดถ้าให้มากเกินไป พยาธิที่เจริญในระยะต้นๆ จะตายเร็ว และไก่จะไม่ได้รับความคุ้มโรคเพียงพอ จากการใช้ยานั้น การหยุดให้ยาไปนาน ๆ จะช่วยส่งเสริมให้การเจริญของพยาธิกลับเข้าสู่วัฏจักรของมันเป็นปกติ (Normal cycle of development) ผลที่ได้รับ คือ ลูกไก่จะตายมากขึ้น

โรคพยาธิภายนอกของไก่ ได้แก่ โรคที่เกิดจากไร (Lice) และเหาชนิดตัวแคบ (Louse mites) ซึ่งชอบตามขน ขนตามขนตามคอ ซึ่งไก่จิกไม่ลง พยาธิเหล่านี้จะเข้าไปกัดกินของมันเป็นเองตลอดเวลา ทำให้

ไก่ไข่น้อยลง แม้จะไม่ตายเหมือนโรคบิดก็ไก่กลัวมาแล้วก็ตาม

การป้องกันในปัจจุบันใช้วิธีพ่นยาให้เป็นฝอย โดยเครื่องพ่นที่มีกำลังอัดต่ำ (Low pressure aerosol) ซึ่งเป็นวิธีป้องกันอย่างใหม่ที่สะดวกและรวดเร็ว ใช้ในสัตว์ปีกและคนกำลังใช้ยี้ การใช้วิธีพ่นเป็นฝอยนี้จะได้ผลสำหรับไก่ที่เลี้ยงขังกรง (Battery-housed birds) มากกว่าไก่ที่เลี้ยงปล่อย การพ่นต้องพ่นให้ห่างจากตัวไก่ประมาณ ๖ นิ้ว พ่นครั้งหนึ่ง ๓ - ๕ วันเท่า เพื่อให้แน่ใจว่าฝอยของยาจะแทรกซึมเข้าไ้ความชื้นจนถึงตัวเหาและไร พ่นซ้ำอีกครั้งหนึ่งหลังจากพ่นครั้งแรกแล้ว ๒ หรือ ๓ วัน จะทำให้ไข่ของพยาธิฝ่อ และหลุดออกจากตัวไก่.

โรคที่เกิดจากตัวบักเตรี (Bacterial diseases) โรคชนิดนี้ก็ได้แก่โรคหวัด (Coryza) ซึ่งมีสาเหตุมาจากเชื้อโรคหวัด (Haemophilus gallinarum) โรคคอหิ่วค้, โรคไทฟอยด์และโรคซาง การป้องกันโรคทั้งกล่าว โดยวิธีใช้ยารักษาจะไ้ผลดี ในระยะแรกๆ เช่นการใช้ยาจำพวก Sulphamides ยาจำพวกนี้จะลดการตายของไก่ลงได้มาก และเหมาะสำหรับทำการป้องกันทางฝูง

พึงจำไว้ว่ายาดังกล่าวนี้ไม่ให้ผลการป้องกัน
เต็มที่ ถ้าหยดให้ยาเมื่อใด

โรคออกซินิกหนึ่ง ซึ่งสัตว์แพทย์ได้ค้น
พบแล้วในประเทศไทย คือ "โรคทางระบบ
การหายใจชนิดเรื้อรัง" (Chronic respira-
tory disease) โรคนี้เกิดจากบัคเตรีชนิดหนึ่ง
เรียกว่า Cocco-bacillary organism หรือ
Pleuropneumonia-like organism มี
อาการของโรคคล้ายคลึงกับอาการของโรค-
หวัค แต่อาการคงอยู่ในไถ่ยาวนานกว่าโรคหวัค
การรักษาโรคนี้ของกระทำเป็นรายตัว โดย
การ ฉีดควัย สเตรปโตไมซิน ใน ขนาด ที่ พอ
เหมาะ ประมาณ ๒ - ๓ วัน ไถ่จะมีอาการ
ดีขึ้น.

การป้องกันโดยการฉีดวัคซีน

การป้องกันโดยวิธีนี้ แบ่งออกเป็น ๒
วิธี วิธีแรก ต้องตรวจวินิจฉัยโรคให้แน่นอน
เพื่อค้นหาสาเหตุเสียก่อน วิธีที่สอง คือการ
เพิ่มความ ป้องกันโรค ให้ โดยการ ฉีดวัคซีน
ตามชนิดของโรค.

วิธีตรวจเพื่อค้นหาสาเหตุของโรค ใน
ปัจจุบันได้แก่การตรวจโรคชขาว (Pallorom)
เชื้อยคนเริ ชนิดที่ทำให้ ไถ่เป็นโรค ชขาวพบ
อยู่ใน ไถ่ ในรังไข่ ระบาดติดต่อกันทางวิธี
ฟักไข่โดยใช้คูกุฟัก ะตรวจวินิจฉัยได้แน่นอน

และรวดเร็วโดยการเจาะโลหิตไถ่มาตรวจกับ
Antigen เรียกว่า "Rapid test" หรือ
"Whole blood test".

การป้องกัน โรคนี้ ต้อง วางเป็น แผนการ
ของชาติหรือตรวจฝูงไถ่ทั้งหมด เพื่อค้นหา
ตัวที่มีเชื้อโรค แล้วจึงการทำลายเสียเป็น
การตัดต้นตอ ในขณะเดียวกันจะสามารถ
ค้นพบไถ่ที่เป็นโรคไถ่ฟอยด์ได้โดยวิธี Rapid
test ซึ่งเชื้อโรคไถ่ฟอยด์จะแสดงปฏิกิริยา
ทำนองเดียวกับการตรวจโรคชขาว.

การป้องกันในปัจจุบัน ใช้วิธีอบคูกุฟักไถ่
ด้วยควันของแก๊สฟอรัมาลดีไฮด์ (Fumiga-
tion).

โรคที่สำคัญที่สุด และ รongลงมาได้แก่
โรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลัน และ โรคหลอด
ลมอักเสบ เป็นโรคที่ร้ายแรงยิ่งกว่าโรค
อหิวาต์ การชันสูตรโรคนี้ต้องอาศัยการ
ปฏิบัติการตรวจสอบในห้องปฏิบัติการ ซึ่ง
เป็นวิธีการที่แน่นอนกว่า การตรวจทาง ภาย
นอกวิธีวินิจฉัยโรคนี้เรียกว่า "Haemagglu-
tination - Inhibition (HI) test" หรือ
Haemagglutination (HA) test.

การป้องกันโรคนี้ในนิวคาสเซิล ในปัจจุบัน
ต้องอาศัยการฉีดวัคซีน ซึ่งสัตว์แพทย์ได้
ค้นพบแล้ว มีหลายวิธีที่ไถ่ผลการป้องกัน
อย่างแน่นอน คือ การหยดในจมูกไถ่ไถ่อายุ

ต่างๆ กันด้วยวัคซีนชนิดอ่อน การปลูก
ความคุ้มโรค ด้วย วัคซีน ชนิด เซอ อ่อน
(Attenuated virus) และการป้องกันด้วย
การใช้วัคซีนที่ฆ่าด้วยวัตถุเคมี (Killed
viruses).

ย่อมจะมีข้างเป็นของธรรมดา เช่นทำให้ใช้
ลดจำนวนลงบ้าง ใน ระยะแรก ๆ มี การตาย
เนื่องจากการใช้วัคซีนไม่ถูกวิธี แต่อย่างไร
ก็ดี ถ้าหากจะใช้วัคซีนชนิดใด ควรจะพิจารณา
รณาสภาพของโรค อายุของลูกไก่และสิ่ง
แวดล้อมอื่น ๆ ประกอบด้วยจึง จะได้ผลดี. -

ผลเสียหายจากการใช้วัคซีนชนิดต่างๆ

สมบัติของ
หนังสือสมุด
กรมปศุสัตว์

เอกสารที่ใช้ในการเขียน

Therapy of Poultry Disease R.F. Gordon
M&B Veterinary Review Vol. 5 No. 4 May 1954, 99-113

๘ เกิดความวุ่นวายกับการใช้ Antibiotics

นกเลี้ยงไก่และนกเลี้ยงสัตว์ที่เคยชินกับการใช้ยาจำพวก Antibiotics เพื่อยุติ
ความเจริญเติบโตของสัตว์ และนักคนควาคนแรกๆ เชื่อว่า Aureomycin มีคุณสมบัติไป
ทำให้เชื้อโรคในลำไส้หยุดการเจริญ หรือไปควบคุมมิให้เชื้อโรค ในลำไส้บางชนิดที่เป็น
อันตรายต่อสัตว์เกิดขึ้นน หากผลของการคนควาเมือเร็ว ๆ นี้ปรากฏว่าความเข้าใจเช่น
นี้ไม่ตรงกับความจริง Anreomycin นี้ ความจริงไปทำให้ท่อมไทรอยด์หยุดชะงักการแสดง
ปฏิกิริยาต่อร่างกายชั่วคราวหนึ่ง อันเป็นผลที่ช่วยให้สัตว์โคเรวมและอ้วนขึ้น.